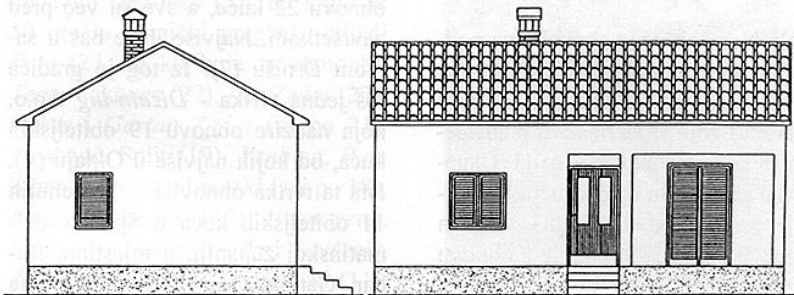

OBNOVA STAMBENIH KUĆA U DALMACIJI

Na području Dalmacije, području koje planom obnove obiteljskih kuća u 2000. i 2001. godini obuhvaća Zadarsku, Šibensko-kninsku i Split-sko-dalmatinsku županiju pri kraju je predviđena obnova. Bilo je zamišljeno da se obnovi ukupno 340 obiteljskih kuća, ali ih je ugovoreno 425, a uvedeno u obnovu 367 budući da se obnavljaju i kuće koje u prijašnjim programima nisu bile obnovljene iz raznoraznih razloga. Saznali smo to u razgovoru s Nenadom Šužberićem, dipl. ing. građ., direktorom i Grgom Baturom, ing. građ., članom uprave iz *GIN Company* d.o.o. iz Zadra, tvrtke koja obavlja područni konzalting za obnovu na području Dalmacije. O obnovi stambenih zgrada na tom području pisali smo u više navrata i ovo je zapravo zaključni program, dakako ako se izuzmu stradale kuće srpskih povratnika koje će se obnavljati po posebnim programima i uz pomoć međunarodne zajednice, a za koje najčešće još nisu stigli ni zahtjevi za obnovu.

U programu obnove, koji je upravo pred završetkom, obnavljale su se kuće IV., V. i VI. kategorije oštećenja i osim određenih upravno-pravnih zavrzlama (ima slučajeva da se u zahtjevima pojavljuju i imena osoba kojima su kuće napravljene) praktički nije bilo nikakvih problema. To je i potpuno razumljivo, budući da su

Skice pročelja jedne obnovljene kuće u Zemuniku Gornjem

RECONSTRUCTION OF FAMILY HOUSES IN DALMATIA

The reconstruction of war-damaged family houses in Dalmatia is nearing completion. Some 350 family houses were to be repaired over the last year in this area covering the Zadar county and some portions of the Šibenik-Knin and Split-Dalmatia counties. However, this number was increased by adding houses that had not been covered, for various reasons, by previous programs. In fact, these additional houses are the reason why the program was not completed as scheduled. Otherwise, the reconstruction work is carried out without any major impediments as all the staff involved in these activities is quite experienced, and every effort is being made to meet various demands of house owners, taking at that care not to exceed the funding allocated for the work. Family houses in Zadar hinterland are shown, after reconstruction, on the photographs and drawings.

sudionici u obnovi, od Uprave za obnovu u Ministarstvu javnih radova, obnove i graditeljstva, preko područ-

nja oštećenih kuća, izrade uputa za obnovu i njihove revizije, preko izgradnje i tehničkog pregleda do pri-

Još nije počela obnova razorenog Smokovića

nih konzaltinga, konzaltinga na terenu i izvoditelja sada već toliko iskusni da ih ni jedan problem ne može iznenaditi. Više jednostavno nema ni jednog slučaja u obnovi, od snima-

mopredaje, s kojim se sudionici u obnovi nisu susretali i koji se nisu uspješno i na obostrano zadovoljstvo rješavali. Osim toga i programi obnove se tijekom godina smanjuju pa su u obnovi ostali oni najbolji i najkvalitetniji.

Primjerice, sadašnji područni konzalting - *GIM Company* izradio je u razdoblju između 1996. do 1999. godine više od 1500 uputa za obnovu nad kojima je ujedno obavljao i nadzor građenja. Inače ta je tvrtka uključena i u druge projekte, poput izgradnje 25 zamjenskih obiteljskih kuća u Gračacu za Hrvate koji žive u tuđim kućama, a vodila je i izgradnju nove

Prva obnovljena kuća u Škabrnji

osnovne škole u Pridragi, koju upravo završava splitski *Konstruktor*. Inače rok za završetak ovogodišnjeg programa obnove u ratu stradalih stambenih kuća na području Dalmacije bio je kraj lipnja, ali će se zbog naknadno pristiglih naloga za obnovu rok produžiti do kraja kolovoza.

mijenjaju, onda kada je riječ o broju kuća u obnovi (što najčešće ovisi o upravno-pravnim problemima), a posebno o broju obnovljenih kuća jer su radovi svugdje pri kraju. U Šibensko-kninskoj županiji za obnovu su predviđene 163 kuće, obnavlja ih se 86 (u obnovu su uvedene 103),

Skupina obnovljenih kuća u Škabrnji

Najviše se stambenih kuća obnavlja u selima zadarskog zaleđa, pa su na području Zadarske županije za obnovu bile predviđene čak 302 obiteljske kuće, a u obnovu su uvedene 253, radi sa na 246, a čak su 22 završene i na njima je obavljen tehnički pregled. Valja istaknuti da je riječ o brojkama iskazanim sredinom lipnja 2001. i da se te brojke iz dana u dan

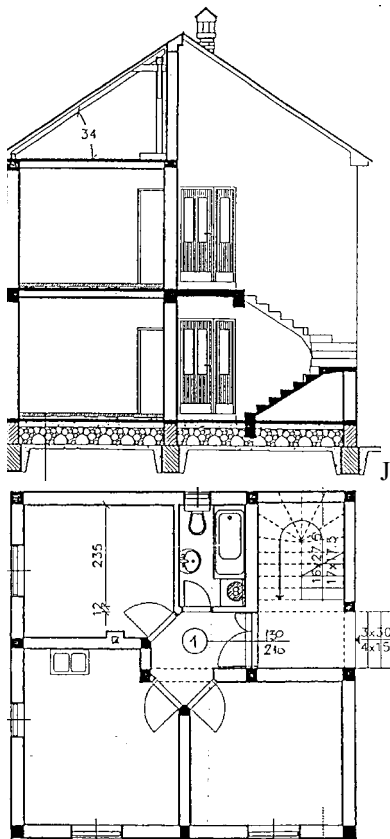
dok ih se najmanje obnavlja na području Splitsko-dalmatinske županije (radi se zapravo o području Vrlike i Hrvaca) gdje je za obnovu predviđeno 18 kuća, a obnavlja ih se 11. Ukupno su za obnovu na području Dalmacije predviđene dakle 483 kuće, a obnavlja ih se 343, iako je u obnovu uvedeno 367. U taj su broj uključene i obiteljske kuće koje se grade za

ratne vojne invalide, a njih na cijelom području ima 11.

U obnovu je uključeno sedam konzalting tvrtki koje izrađuju upute i nadziru izvođenje radova. Najviše ih ima *Forming* d.o.o. iz Kaštel Novog, koji brine o obnovi 83 obiteljske kuće u zadarskom zaleđu, od čega najviše u Tinju (18) i Vukšiću (12). Na tom istom području djeluje i *Manger* d.o.o. iz Splita, koji je zadužen za obnovu 70 obiteljskih kuća, od kojih je 21 već prošla tehnički pregled, a 6 ih je predano vlasnicima. Najviše se kuća na području koje pokriva ta konzalting tvrtka obnavlja u Pridragi (30), Paljuvu (20) i Novigradu (8). *Idassacomerce* d.o.o. iz Zadra brine se o obnovi 49 kuća, također na području Zadarske županije, od čega najviše na području Jasenica (20). Doduše ta je tvrtka zadužena i za obnovu 10 obiteljskih kuća na području Šibensko-kninske županije (u Drnišu, Oklaju, Razvođama i Suknovcima) i jedne u Splitsko-dalmatinskoj (Bitelić), ali sve su to kuće prenesene iz prijašnjih programa i one se za našeg posjeta još nisu obnavljale. Tvrtka *Toking* d.o.o. iz Zagreba također radi u zadarskom zaleđu i dosad je izradila upute te trenutačno nadzire obnovu 44 obiteljske kuće, najviše u Rašteviciu (8) te Korlatu i Zemuniku Donjem (po 7).

Brigu o obnovi najviše obiteljskih kuća (45) na području Šibensko-kninske županije vodi *Izgradnja projekt* d.o.o. iz Šibenika, najviše u Rupama (9) i Skradinu (7). Na tom području djeluje i tvrtka *KOD gradnje* d.o.o. iz Drniša, koja nadzire obnovu 22 kuće, a sve su već pred završetkom. Najviše ih je baš u samom Drnišu (7). Iz tog je gradića još jedna tvrtka - *Dizain-ing* d.o.o. koja nadzire obnovu 19 obiteljskih kuća, od kojih najviše u Oklaju (4). Ista ta tvrtka obnavlja i spomenutih 11 obiteljskih kuća u Splitsko-dalmatinskoj županiji, u mjestima Dabar, Garjak, Gornji Bitelić, Hrvace ežević, Kosore, Sinj, Vinalić, Vuči,

polje i Žedno te Kaštel Šućurac gdje se gradi jedna kuća za ratnog vojnog invalida.

Presjek i tlocrt jedne obnovljene kuće u Paljuvu.

U program obnove obiteljskih kuća u Dalmaciji uključene su 23 građevinske tvrtke koje navodimo po broju kuća koje trenutno obnavljaju. Napominjemo da su ovdje obrađeni samo podaci koji su se nalazili u izvješću od 18. lipnja 2001., a uključene su samo one obiteljske kuće na kojima su radovi u tijeku a ne i one koje su uvedene u posao, pa se možda taj broj izmijenio: Najviše kuća obnavlja *Gra-med* (31, od kojih je 10 prošlo tehnički pregled), slijedi *Tolo* (27, od kojih je završeno 8), *Team Čakovec* (27), *Ibis Zadar* (22), *Oziris* i *Gortan Zadar* (sa po 21), *Lavčević*, *Split* (19), *Vruljica*, *Ran*, *Šibenik* i *Fortis*, *Imotski* (svi po 18), *Lavčević*, *Šibenik* (17), *Alkom-grad*, *Sinj* (16), *Vodoprivreda* i *Lavčević*, *Zadar* (po 12), *IC-IM*, *Imotski* (11), *Pul-grad*, *Zagreb* (9), *Gradina*, *Drnš* i

Obiteljska kuća pred završetkom obnove u središtu Paljuva

Tehnomercur (po 8), *Izgradnja*, *Šibenik* (7), *Alfa mobilia* i *Gramont* (po 5), *T&S* (4) i *BIM-invest* (2).

Na kraju posjeta Područnom konzaltingu za Dalmaciju saznali smo da su potpuno uvjereni kako će ovogodišnji predviđeni program obnove u cijelosti i uspješno ispuniti. Također smo saznali da je prosječna cijena jedne obnovljene kuće oko 200.000 kuna.

Iskoristili smo priliku da obiđemo obnovljena mjesta u zadarskom zaleđu. To je vrlo zanimljivo iskustvo za nekoga tko je prije nekoliko godi-

na prošao kroz potpuno razorena, devastirana i napuštena sela. Sve se crveni od novih kuća i u mnogim je mjestima tragove negdašnjeg rata gotovo nemoguće zamijetiti. Posebno impresivno djeluje Škabrnja gdje je i većina pročelja uređena i ožbukana. U ovo veliko i bogato selo očito se život vrlo brzo vraća, a stradanja i strahote se pomalo zaboravljaju. Dojam je da su se u sva ta sela vratili gotovo svi prognanici i da su svi počeli živjeti i raditi kao u to nekada. Doduše, na tom smo obilasku uočili i mnogo ruševina, ali kao što smo rekli, riječ je o selima s pre-

Pogled na Novigrad

Jedna obnovljena kuća u Maslenici (Jasenici)

težno srpskim stanovništvom u koje se izbjeglo stanovništvo nije vratilo pa i nije bilo zahtjeva za obnovu. No i u takva se sela vraćaju njegovi nekadašnji stanovnici, ali uglavnom u većim grupama.

Obišli smo i živopisni i lijepi Novi-grad koji ipak nije previše stradao budući da su ga okupatori morali na brzinu napustiti. Obišli smo i Maslenicu koja je također u cijelosti obnovljena, štoviše i značajno je narasla jer su se praktički svi stanovnici Jasenica odlučili da im se kuće ne obnavljaju tamo gdje su se prije nalazile, u kamenjaru ispod Velebita, već na obali mora. Izgrađeno je tako jedno cijelo novo naselje na obali Novigradskog mora.

Na kraju smo u Zagrebu razgovarali sa Slavkom Čukelj, dipl. ing. građ., koordinatorom obnove obiteljskih

kuća u Dalmaciji u Upravi za obnovu Ministarstva javnih radova, obnove i graditeljstva. On nam je rekao da je program koji je započeo 1. rujna 2000. završen praktički 90 posto i u međuvremenu su obavljani gotovo svi tehnički pregledi. Ostaje još da se završi tridesetak kuća koje su ostale neobnovljene u prijašnjim programima. Sada više praktički nema nikakvih problema ni s nezadovoljnim vlasnicima kuća jer im se pokušava, u okviru odobrenih financijskih

No to ipak ne znači da s korisnicima nije bilo nikakvih problema, zaključio je svoje izlaganje ing. Čukelj, koji se inače u obnovu uključio tek nedavno. Ima i dalje korisnika koji zahtijevaju i traže mnogo više nego što po Zakonu o obnovi na to imaju pravo. No takvih je prije bilo znatno više, sada su već svi upoznati s pravilima i zato ima vrlo malo problema. Štoviše svima onima koji su prije odbijali da im se kuće obnavljaju po ponuđenim uvjetima, upućeno je

Skupina obnovljenih kuća za postradale Jaseničane

sredstava, što više izaći u susret. Nastojeći se neki prozor ili vrata pomaknuti tamo gdje bi to vlasnik više volio, jer je vrlo važno da se pri primopredaji ne susreću mrska i nezadovoljna lica. Onda gotovo da ni obnova nema nikakvog smisla. Njemu je osobno najdraže kada su korisnici zadovoljni svojom obnovljenom obiteljskom kućom.

pismo i navedeno da obnova završava i da se moraju hitno odlučiti prihvaćaju li ponudene uvjete ili im se ništa neće obnavljati. Gotovo su se svi vrlo brzo javili pa stoga i ima toliko mnogo obiteljskih kuća iz prijašnjih programa koje sada treba obnoviti.

Branko Nadilo